

Kolonialistisen suunnittelun käytäntöjen purkaminen

PORTER, LIBBY (2010). *Unlearning the colonial cultures of planning*. 180 s. Ashgate, Farnham.

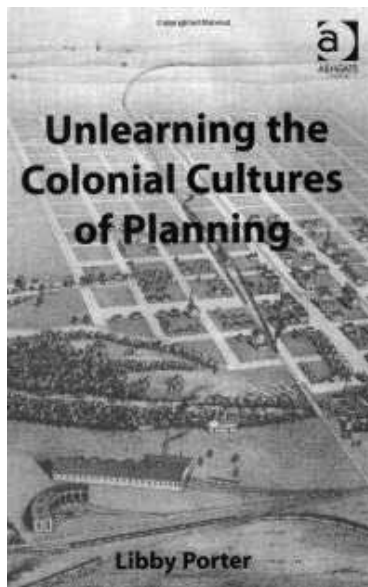
Modernin suunnittelun kolonialistisia käytäntöjä tutkitaan ja arvostellaan nykyään eri puolilla maailmaa. Uusi suunnittelututkijoiden sukupolvi osoittaa syyttävästi menneisyyteen. Tukea kritiikille haetaan jälkistrukturalismin ja postkolonialismin teoreetikoista. Moderni kolonisoiva suunnittelu on paha ja sen kohteeksi joutuneet asukkaat, varsinkin syrjäisten seutujen alkuperäiskansat, ovat uhreja. Vastakainasettelun aika ei ole vielä ohi. Tästä yhtenä osoituksena on Libby Porterin teos suunnittelun koloniaalisista kulttuureista.

Teos on suoraa jatkoa Porterin väitöskirjalle samasta aiheesta. Se on jaettu kompaktisti johdantoon, johtopäätöksiin ja viiteen lukuun, joissa käsitellään alkuperäiskansojen suunnittelulle asettamia haasteita, suunnittelun kolonialistista kehitystä sekä luonnon ja kulttuurin hallintaa suunnittelun teknologioiden ja käytäntöjen avulla. Visuaalisesti kirja on niukka. Se sisältää muutamia valokuvia, mutta ei yhtään karttaa.

Porter tutkii paikkojen ja tilojen tuottamista sekä alkuperäiskansojen

mahdollisuuksia vastata modernin suunnittelun materiaaliin ja diskursiivisiin kolonialistisiin käytäntöihin. Hän on keskittynyt tutkimuksissaan etenkin pienellä alueella Australiassa asuviin alkuperäisasukkaisiin. Kirjoittaja tukeutuu tulkitseviin etnografisiin menetelmiin, kuten haastatteluihin, osallistuvaan havainnointiin ja asiakirjojen, sanomalehtien ja hallinnon kirjeenvaihdon analyysiin. Hän kuvaa lyhyesti myös suunnittelua Pohjois-Amerikan intiaanien asuinalueilla ja Uudessa Seelannissa – tai Aoteoroassa, kuten Porter pitää oikeampana ilmaista.

Teoreettinen viitekehys on suunnittelun nykykeskustelun näkökulmasta ”perinteinen”. Porter pureutuu modernin suunnittelun problematiikkaan Michel Foucault’n genealogisen menetelmän ja hallinnallisuuden käsitteen avulla sekä Henri Lefebvren tilan trialektiikkaan tukeutuen. Lisäksi hän valottaa John Locken vaihtoehdoista ajatusta omistusoikeudesta, joka syntyy maata käyttämällä, ja nostaa Gayatri Spivakin avulla esiin suunnittelun alistamien alkuperäiskansojen äänet. Osallistuvaa ja empaattista tutkimusotetta ja tutkijan itsensä asemointia höyrytetään suunnitteluprosessien kriittisellä dekonstruktioilla. Tämä

kaikki on mielekästä, mutta kalskahtaa pikemminkin reilun vuosikymmenen takaiselta teoriavirralla kuin nykyisiltä puheenvuoroilta. Vaikutelman vahvistaa kirjan lähdeluettelo, jota hallitsee 1990-luvulla ilmestynyt tai englanniksi käännetty kirjallisuus. Syynä aikaviiveeseen on tekijän haasteellinen oppimisprosessi, pitkäksi venähtänyt väitöskirjaprojekti ja sen vielä pitempi saattaminen kirjaksi. Niinpä uusimpia suunnitteluteorian ja -kriittikin avauksia ei löydy.

Teoksen päävihollisia ovat alkuperäisasukkaiden elämää suunnittelulla sotkenut ”paha valtiopeikko” sekä tutkittujen asukkaiden ja heidän asuinalueidensa yllä häilyvä brittien tumma varjo. Länsimainen moderni suunnittelu kolonisoi Parkerin mielestä tilan, vaikka kirjan tutkimusalueiden asukkaat haastoivat ”ylhäältä–alas-suunnittelun” arkipäiväisillä asumisen ja työnteon käytännöillään. Tutkimuskohteet ovat pieniä alueita ja niillä

asuu vain vähän ihmisiä, mutta teemat ovat mielenkiintoisia ja ajankohtaisia. Luonnonsuojelualueiden ja kulttuuriperintöalueiden perustaminen, kehittäminen ja hallinta avaavat ja sulkevat näillä alueilla asuvien mahdollisuuksia hallita omaa elinympäristöään. Tapaustutkimus antaa pohdiskelun aihetta muuallekin. Monet sen näkökulmista ovat sovellettavissa Suomeenkin.

Teos kuljettaa modernia suunnittelua koskevan kolonialismikriittikin ensimmäisen suuren aallon jälkimaininkeihin. Monille se riittää, koska aihepiiriä on käsitelty varsin vähän nykyisessä kaupunkiseutujen, talouden ja innovaatioiden hallitsemassa suunnittelukeskustelussa.

JUSSI S. JAUHAINEN

*Maantieteen ja geologian laitos, Turun yliopisto /
Ökologia ja maateaduste instituut, Tartu Ülikool*